

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.VII.30.449/2017/4.

A tanács tagjai: . Vezekényi Ursula a tanács elnöke

. Tibold Ágnes előadó bíró

. Osztovits András bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Dr. Lantos Bálint Ügyvédi Iroda ügyintéző:
Dr. Lantos Bálint ügyvéd

Az alperesek: ERSTE Bank Hungary Zrt. I. rendű

II. rendű

III. rendű

IV. rendű

Az I. rendű alperes képviselője: Nagy és Kiss Ügyvédi Iroda
ügyintéző: dr. Nagy Szilárd ügyvéd

A per tárgya: szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: I. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Szegedi
Ítéltábla Pf.II.21.485/2016/3. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Szolnoki Törvényszék
5.P.20.011/2016/12. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletének a felülvizsgálati kérelemmel érintett rendelkezését megváltoztatja, és a felperes keresetét elutasítja; az I. rendű alperest az állam részére illeték megfizetésére kötelező rendelkezést mellőzi.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 168.800 (százhatvannyolcezer-nyolcszáz) forint együttes első-, másodfokú- és felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak - felhívásra - további 36.000 (harminchatezer) forint le nem rótt kereseti illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A III. és IV. rendű alperesek mint adósok, továbbá a felperes és a

II. rendű alperes mint zálogkötelezettek az I. rendű alperessel mint hitelezővel és zálogjogosulttal 2007. március 2. napján közjegyzői okiratban foglaltan svájci frank alapú kölcsönszerződést, és annak biztosítására jelzálogszerződést kötöttek.

- [2] A kölcsönszerződés I.4. pontja az alábbi rendelkezést tartalmazza: „Felek kijelentik, és kötelezik magukat arra, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítés esetére, vagy a jelen okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére, a folyósítás tényleges időpontja, a teljesítési kötelezettség lejáratának megállapítása, valamint bármely egyéb a közvetlen bírósági végrehajtás céljából szükséges tény, adat megállapítása tekintetében az Adós Banknál vezetett számlái, és a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el, mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot.

Ennek megfelelően a kölcsön és járulékaik nem, vagy nem szerződés szerinti megfizetése esetén a végrehajtás alapjául szolgáló, mindenkor fennálló kölcsön-, és járuléktartozást, továbbá a fent hivatkozott tényeket jelen okirat mellett, az Adós Banknál vezetett számláiról, illetve a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány tanúsítja, amelynek elfogadására a Felek jelen okirat aláírásával kötelezettséget vállalnak.

Felek/Adós felkéri(k) a jelen okiratot szerkesztő közjegyzőt, vagy egyébként illetékességgel bíró közjegyzőt, hogy a fenti kölcsönből fennálló kölcsön és járulékaik, továbbá egyéb tartozása mértékét, továbbá a fent hivatkozott tényeket, adatokat, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén, a Bank felkérésére Adósok banknál vezetett számlái, a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján és nyilvántartásokba való betekintéssel közjegyzői ténytanúsítványba foglaltan tanúsítsa, e tekintetben a banktitok megtartásának kötelezettsége alól a felmentést megadják".

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes módosított keresetében - többek között - a kölcsönszerződés I.4. pontjában foglalt rendelkezés tisztességtelenségen alapuló semmisségének megállapítását kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. számú törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdése, 209/A. § (2) bekezdése, továbbá a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelenné minősülő feltételekről szóló 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjai alapján.
- [4] Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- [5] A II-IV. rendű alperesek érdemi nyilatkozatot nem tettek.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a peres felek között létrejött kölcsönszerződés I.4. pontja érvénytelen. A II-IV. rendű alpereseket a fentiek túrésára kötelezte. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította; a felperest és az I. rendű alperest személyenként 36.000 Ft le nem rótt kereseti illeték megfizetésére kötelezte az állam javára.
- [7] Döntését a felülvizsgálattal érintett körben azzal indokolta, hogy a perbeli rendelkezések alapján az I. rendű alperes jogosult a tartozás mértékét meghatározni és a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló közokiratba foglaltatni. Ez részére semmivel sem ellentételezett egyoldalú előnyt biztosít, és a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja szerint tisztességtelen, mert kizárólag a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy a szerződés teljesítése szerződésszerű-e, továbbá a j) pont szerint azért, mert a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.
- [8] Az I. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését helybenhagyta. Az érdemi döntéssel és annak indokolásával is egyetértett. Annyiban osztotta a fellebbezésben kifejtett álláspontot, miszerint az I. rendű alperes a perbeli szerződési feltétel hiányában is el tudja érni, hogy az általa kimutatott tartozás behajtására közjegyző által kiállított végrehajtási záradék alapján bírósági végrehajtási eljárás induljon. Az I. rendű alperes ugyanis a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLIV. törvény (a továbbiakban: közjegyzői tv.) 126. § (1) bekezdés e) pontja szerinti jelentős jogi tényről, így a felmondásról és az abban közölt tartozás összegéről kérheti közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását. E tanúsítvány, valamint a közjegyzői okiratba foglalt szerződés alapján kezdeményezhetné a záradék kiállításával történő végrehajtás elrendelését, az adós pedig csak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 369. § a) vagy b) pontja alapján indított végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben vitathatja a tartozásának fennállását. A másodfokú bíróság kiemelte ugyanakkor, lényeges eltérés, hogy míg a felmondáson alapuló végrehajtás esetén a végrehajtást kérőre hárul annak bizonyítása, hogy a követelése fennáll, addig ha a záradékolt okirat az adós elismerésén, jelen esetben a szerződés I.4. pontján alapul, a bizonyítási teher megfordul, és az adósnak kell bizonyítania azt, hogy az elismert tartozása nem áll fenn. Mindezen túl a hivatkozott rendelkezés egyoldalú hatalmasságot biztosít az I. rendű alperes számára a tekintetben, hogy meghatározza, áll-e fenn tartozása az adósnak, és ha igen, az mennyi.

A felülvizsgálati kérelem

- [9] A jogerős ítélet ellen az I. rendű alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását, másodlagosan az első-, vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [10] Állította, a perben eljáró bíróságok a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) és j) pontja, valamint az rPtk. 209. § (1) bekezdésének téves értelmezésével okszerűtlen és megalapozatlan következtetésre jutottak, egyben megsértették az rPtk. 209. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezést is. Tekintettel arra, hogy a kölcsönszerződés I.4. pontja nem tisztességtelen az első-, és másodfokú bíróság helytelenül állapította meg a kikötés semmisségét az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján.
- [11] Az I. rendű alperes hangsúlyozta, hitelezőként bármikor lehetősége van a banki felmondás tényéről és az általa nyilvántartott adatokról közjegyzői tanúsítvány kiállítását kezdeményezni. A ténytanúsítványban foglalt nyilatkozat a közokiratba foglalást követően is csak az I. rendű alperes egyoldalú nyilatkozata marad, a közokirati forma csak az alperesi előadás közokirati igazolásául szolgál. Az adósnak a végrehajtási eljárást megelőzően is lehetősége van vitatni a bank tartozás összegére vonatkozó megállapításait, és ez a jog a végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti perben is megilleti.
- [12] Tévesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a szerződésbe foglalt rendelkezés befolyásolja a bizonyítási teher alakulását, azt ugyanis az rPp., és nem a felek szerződése határozza meg. Téves ezért az eljáró bíróságok azon álláspontja, miszerint a felperes nincs abban a helyzetben, hogy vitassa a tartozás összegére vonatkozó megállapítást.
- [13] Az I. rendű alperes a felülvizsgálati kérelmében rámutatott, a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjának helyes értelmezése szerint az a szerződéses feltétel tisztességtelen, amely a fogyasztóval szerződő felet, tehát az I. rendű alperest egyoldalúan annak megállapítására jogosítja, hogy a saját teljesítése szerződésszerű. Tekintettel arra, hogy a perbeli kikötés nem tartalmaz olyan elemeket, amely az I. rendű alperes saját teljesítésére utalna, a Korm. rendelet hivatkozott pontjába ütközés fel sem merülhet.
- [14] Az I. rendű alperes véleménye szerint a vitatott szerződéses pont azért sem lehet tisztességtelen, mert azt a jogszabály előírásainak megfelelően határozták meg. Ezen jogszabályi rendelkezések a közjegyzői tv. 112. § (1) bekezdése, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 21. §-a, hitelezési kockázat kezeléséről és tőkekövetelményéről szóló 196/2007. (VII.30.) Korm. rendelet 115. § (1) bekezdés c) pontja, valamint az utóbbival kapcsolatban a PSZÁF által korábban kiadott Bázel II. validációs kézikönyvben meghatározott követelmények.

[15] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [16] Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.
- [17] A perbeli kölcsönszerződés megkötésekor hatályban volt, a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 198/1996. (XII.22.) Korm. rendelet, majd a 2001. január 1-jén az e rendelet helyébe lépett, azonos című 250/2000. (XII.24.) Korm. rendelet előírásai értelmében az I. rendű alperesnek az ügyfeleivel, köztük a felperessel szemben fennálló követeléseiről folyamatos nyilvántartást kellett vezetnie. A nyilvántartásában szereplő adatokról a pénzügyi vállalkozás által a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete részére szolgáltatandó adatok köréről és az adatszolgáltatás módjáról szóló 52/2005. (XII.28.) PM rendelet szabályai szerint negyedévente jelentést kellett tennie a Felügyelet részére. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 206. § (1) bekezdése pedig előírta, hogy folyamatos szerződések esetén legalább évente egy alkalommal, valamint a szerződés lejártakor egyértelmű, közérthető és teljes körű írásbeli kimutatást küldjön az ügyfeleinek. A kimutatást a Hpt. 206. § (2) bekezdése értelmében - az üzletszabályzat vagy szerződés eltérő rendelkezése hiányában - elfogadottnak kellett tekinteni, ha az ügyfél a kézbesítéstől számított 60 napon belül írásban nem emelt kifogást. Mindez a követelés érvényesíthetőségét nem érinti.
- [18] A perbeli jogvita eldöntése szempontjából ügydöntő jelentőségű volt, hogy a felek között létrejött kölcsönszerződés I.4. pontjának azon kikötése, amely szerint a felperes mindenkor fizetési kötelezettségét illetően a banknál vezetett számlái és a bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadja el mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot, az rPtk. 242. §-a szerinti joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak minősül-e. Tartozáselismerés esetén ugyanis a bizonyítási teher megfordul, és az adósnak kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn (BH1991.439.).
- [19] A fél nyilatkozatához - amint arról a Legfelsőbb Bíróság az EBH2000.309. szám alatt közzétett határozatában egyértelműen állást foglalt - a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik. Ennek az elvárásnak csak az olyan tartozáselismerő nyilatkozat felel meg, amelyet már fennálló, összegszerűen meghatározott követelés tekintetében tettek meg. A per tárgyát képező szerződéses rendelkezés viszont ilyenek nem tekinthető, e kikötés esetében ezért nem érvényesülnek a

tartozáselismerés joghatásai, és az joglemondásként sem értékelhető a fenti indokokra tekintettel.

- [20] Ennek megfelelően abban az esetben, ha az I. rendű alperes a jelen szerződésből eredő követelését a felperessel szemben peres úton érvényesíti, a perben az rPp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperes részére, a felperes mennyit teljesített, és ennek eredményeként mekkora a felperes fennálló tartozása. Az I. rendű alperes erre vonatkozó tényállításai nyilvánvalóan a saját nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban az I. rendű alperesnek a perben a nyilvántartás elszámolási elveit, módszereit és adatait be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha a felperes mindezeket követően is azt állítja, hogy az I. rendű alperes elszámolása nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, illetőleg a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkozik, hogy részéről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhet. A bizonyítási teher alakulását, a bizonyítási eljárás lefolytatását tehát a kölcsönszerződés I.4. pontjában írt rendelkezés nem befolyásolja.
- [21] A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) felek közötti szerződéskötés idején hatályos 21. § (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 23/C. § (1) bekezdése értelmében végrehajtási záradékkal látható el a közjegyzői okirat, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettségvállalás tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét. Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz a Vht. korábbi 21. § (2) bekezdése, illetve jelenlegi 23/C. § (2) bekezdése szerint az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.
- [22] E szabályok értelmében a közokiratba foglalt kölcsön- vagy lízingszerződés, illetve a szerződéskor tett egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adós tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt - közokirattal igazoltan - felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e, és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elengedő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH1997.348., BH2002.491., Kúria Pfv.I.21.783/2016/5.).
- [23] Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a közjegyzői tv. 111. §-ában

szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok a ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak.

- [24] A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné.
- [25] Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor kerül, az adós a tartozását valóban csak az rPp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, a fentiekben ismertetett szabályokból következik. A peres felek között létrejött kölcsönszerződés e vonatkozásban sem biztosít több jogosultságot az alperes részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperes terhére, mint amelyek az irányadó jogszabályok alapján őket egyébként megilletnék, illetőleg terhelnék.
- [26] A bizonyítási teher pedig az rPp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben is az rPp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul.
- [27] Az igényérvényesítés lehetőségei, a bizonyítási teher alakulása körében tehát a kölcsönszerződés I.4. pontjában foglaltak a felperes jogi helyzetét nem érintik, semmilyen módon nem teszik azt hátrányosabbá.
- [28] A végrehajtás közjegyzői okirat záradékolása útján, tehát a peres út igénybevétele nélküli elrendelését lehetővé tevő szabályozás az Alkotmánybíróság 1423/B/2010.AB és 1245/B/2011.AB számú határozatai szerint nem alkotmányellenes, nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az Európai Unió Bírósága C-32/14. számú ERSTE Bank kontra Sugár Attila ügyben hozott határozata szerint nem összeegyeztethetetlen a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv fogyasztóvédelmi követelményeivel sem.
- [29] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság alaptalanul, az rPtk. 209. §-ának, illetve a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjainak téves alkalmazásával állapította meg, hogy a perbeli kölcsönszerződés I.4. pontja a bizonyítási terhet a felperes terhére hátrányosan változtatta meg.
- [30] A Kúria álláspontja szerint a perbeli kikötés nem tisztességtelen a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján sem. Aszerint a fogyasztói szerződésben az a szerződési feltétel minősül tisztességtelennek, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e. E rendelkezésnek mind a nyelvtani, mind a 93/13/EGK irányelv 3. cikk (3) bekezdése és Mellékletének 1.m)

pontja figyelembevételével történő értelmezéséből az következik, hogy az a kikötés tisztességtelen, amely a fogyasztóval szerződő felet, jelen ügyben az I. rendű alperest arra jogosítja, hogy a saját teljesítése szerződésnek megfelelőségét maga állapítsa meg. E jogszabályhely téves értelmezéséből fakad tehát az eljárt bíróságok azon megállapítása, hogy azért semmis a perbeli kikötés, mert az I. rendű alperest arra jogosítja fel, hogy egyoldalúan eldöntse, a felperesek szerződésszerűen teljesítettek-e.

- [31] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, elsőfokú ítélet felülvizsgálattal érintett, a keresetnek helyt adó rendelkezését megváltoztatta és a keresetet e részében is elutasította.

Záró rész

- [32] Az eredményes felülvizsgálati kérelem alapján a teljes egészében pervesztes felperes köteles az I. rendű alperes összesen 118.000 Ft lerótt fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetékből és az első-, másodfokú, valamint felülvizsgálati eljárásban a jogi képviselével felmerült, 50.800 Ft munkadíjból álló, együttes perköltségének megfizetésre az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése alapján. A megbízási szerződés alapján megállapítani kért ügyvédi munkadíj összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján jelentősen mérsékelte, figyelemmel arra, hogy az ügy bonyolultságára és az igen nagy számú, a perbelivel azonos, illetve hasonló tényállású ügyben az alperesi védekezés azonosságára figyelemmel azt eltúlzottnak találta. Az ügyvédi munkadíj az IM rendelet 4/A. § (2) bekezdése alapján az ÁFÁ-t tartalmazza.
- [33] Az elsőfokú bíróság a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 72.000 Ft kereseti illeték megfizetésére a részleges pernyertességre tekintettel az felperest és az I. rendű alperest egyenlő arányban kötelezte. Mivel a felperes jelen határozat alapján teljes egészében pervesztes lett, a Kúria az I. rendű alperest illeték fizetésére kötelező rendelkezést mellőzte, és a felperest kötelezte a felülvizsgálattal érintett kereseti kérelem után fizetendő feljegyzett illeték, így további 36.000 Ft állam részére történő megfizetésre.
- [34] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2018. január 9.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes sk. előadó bíró, Dr. Osztovits András sk. bíró